

Список використаних джерел

1. Боярко І., Мельник Т., Жгурська О. Фінансові детермінанти стійкості туристичного ринку в умовах зовнішніх шоків. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2023. Т. 48, № 3. С. 145-157. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.48.2023.4113>
2. Державне агентство розвитку туризму України. Статистичні та аналітичні матеріали щодо розвитку туризму в Україні. URL: <https://www.tourism.gov.ua/statistic>
3. Гопкало Л., Бовш Л., Расулова А., Расулов Р., Компанець К. Форсайт розвитку сільського туризму в Україні у післявоєнний період. *Agricultural and Resource Economics*. 2024. Т. 10, № 2. С. 5-30. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2024.10.02.01>
4. Роїк О. Р., Бублик Л. І., Габа М. І., Макар О. І., Михайлишин В. В. Багатокритеріальний підхід до формування стейкхолдерно-орієнтованих стратегій управління туристичними підприємствами. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2025. Т. 3, № 62. С. 535-547. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.62.2025.4744>
5. Писаревський І. М., Крайнюк Л. М., Полчанінова І. Л., Покоłodна М. М. Моделі управління процесами взаємодії стейкхолдерів у сфері туризму та гостинності. *Проблеми економіки*. 2020. № 4 (46). С. 187-194. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-187-194>

Нездоймінов С. Г.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу,

Резніченко О. М.,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРОТУРИЗМУ В УСАТІВСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

В умовах повоєнного відновлення органам місцевого самоврядування необхідно актуалізувати стратегії соціально-економічного розвитку громад. Ключовий акцент слід зробити на відродженні аграрного сектору, зміцненні продовольчої безпеки, диверсифікації господарської діяльності та оптимізації бюджетних витрат. Водночас важливо залучати додаткові надходження, враховуючи зростання попиту на послуги агротуризму. Розвиток цієї сфери потребує модернізації управлінських механізмів: від оновлення закладів гостинності до підвищення якості послуг місцевих суб'єктів агрогастрономії та тимчасового розміщення.

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки передбачає подолання кризових явищ, які є наслідками військової агресії РФ, розвитку

системи державної підтримки підприємництва, а також визначає ключові пріоритети та заходи відновлення економічної та соціальної сфери територіальних громад [1].

Усатівська сільська територіальна громада сформована 17.07.2020 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 6237-р на базі 15 населених пунктів. Загальна площа громади складає 245,6 кв. км, загальна кількість населення – 17278 осіб, центр громади – село Усатове. В громаді склалися певні природно-рекреаційні та соціально-економічні передумови щодо розвитку напрямів агротуристичної діяльності, залучення малого бізнесу до розбудови туристичних маршрутів, закладів гостинності та агрогастрономії.

Громада має успішний досвід формування сучасного бізнес-середовища для розвитку підприємництва та аграрного сектору. Станом на 2024 рік тут зареєстровано 115 юридичних осіб та 721 фізичну особу-підприємця. Провідну роль відіграють вісім великих агрогосподарств, серед яких: ПСП «Злагода», ФГ «Агро-Сила», ППСП «Роса», ПСП «Курган», МПВКП «Нота-Бене», Агрофірма «Августівка», СФГ «ТЕМП». У їхньому користуванні перебуває понад 5162 га сільськогосподарських угідь. Про високу економічну активність населення свідчить той факт, що на кожних 20 жителів громади припадає один суб'єкт підприємницької діяльності [2].

Науковці Одеського національного економічного університету спільно з органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та представниками малого бізнесу розробили Стратегію соціально-економічного розвитку Усатівської територіальної громади на 2025–2032 роки. У документі визначено пріоритети розвитку території, принципи формування бюджету та механізми надання базових послуг мешканцям [2]. Стратегія передбачає залучення бюджетних коштів для розбудови туристичної інфраструктури. Кінцевим результатом реалізації запланованих заходів у сфері туризму має стати формування позитивного іміджу громади та її просування як туристично привабливої дестинації.

Наявний природно-рекреаційний та історико-культурний потенціал Усатівської сільської територіальної громади є вагомим чинником залучення внутрішніх туристів. Розвиток сільської рекреації може стати стабільним джерелом наповнення місцевого бюджету та зростання доходів населення. Природно-заповідний фонд громади складає 50,5 га (0,2% від загального земельного фонду), на землі рекреаційного та оздоровчого призначення припадає 72,5 га (0,3%), землі історико-культурного призначення складають 22,6 га. В громаді наявні заповідні об'єкти місцевого значення – заказник «Куяльницькі лимани», кілька ботанічних пам'яток. Потенціал розвитку туризму на території Усатівської територіальної громади концентрує багато пам'ятних знаків історії України. У селі Усатове - це козацькі могили першої половини 17 – 18 ст., курган з символічним хрестом на пагорбі, пам'ятки трипільської культури (міста археологічних знахідок). На території Іллінського старостинського округу туристи мають можливість відвідувати історико-краєзнавчий музей [2].

Звернемо увагу на результати опитування мешканців громади у 2024 році щодо ключових векторів розвитку Усатівської територіальної громади. Пріоритети розподілилися наступним чином:

- розвиток сфери дозвілля, відпочинку та спорту – 46,4% голосів;
- благоустрій населених пунктів – 35,7%;
- покращення системи водопостачання – 32,1%;
- розвиток туристичного потенціалу – 32,1% [2].

Така структура запитів свідчить про готовність громади до переходу від вирішення базових побутових проблем до активної розбудови сучасної інфраструктури. Високий інтерес до сфер дозвілля та туризму створює сприятливі умови для розвитку послуг аграрного туризму як стратегічного напрямку. Це, у свою чергу, відкриває широкі можливості для стимулювання самозайнятості мешканців: від створення мережі автентичних гостьових садиб до розвитку локального крафтового підприємництва. Таким чином, інвестиції у благоустрій та інфраструктуру (зокрема водопостачання) стають фундаментом для перетворення громади на привабливу туристичну локацію, що забезпечить сталий розвиток територій та зростання особистих доходів жителів.

Підвищений інтерес споживачів до послуг внутрішнього туризму відкриває можливості для створення в Усатівській громаді нових рекреаційних центрів дозвілля, екотуристичних маршрутів та креативних агротуристичних локацій на базі рекреаційно-природних ресурсів Куяльницького лиману та агротуристичних ферм, реалізації заходів проєкту туристичного кластеру «Чумацький шлях» [3].

Незважаючи на пошкодження інфраструктури внаслідок військової агресії РФ, громада зберігає потужний потенціал для повоєнного відновлення та розвитку агротуризму. Пріоритетними напрямками є стимулювання підприємництва, зокрема створення агроготелів та садиб на базі приватних домогосподарств для прийому й обслуговування гостей. Як свідчать дані таблиці 1, за 2024 рік зафіксовано перевиконання планових доходів бюджету на 22,35 в. п. Це створює надійну базу для формування бюджету розвитку та реалізації проєктів відновлення.

Таблиця 1. Доходи бюджету Усатівської сільської територіальної громади за 2024 рік, грн.

Доходи бюджету	План	Факт	Факт до плану, %
Податкові надходження	192 449 845.00	250 828 036.43	130.33
Неподаткові надходження	7 709 908.00	8 310 017.60	107.78
Доходи від операцій з капіталом	1 530 000.00	1 417 516.31	92.64
Офіційні трансферти	60 309 684.00	60 010 334.00	99.50
Разом	261 999 437.00	320 565 904.34	122.35

Джерело: складено авторами на підставі даних [4]

Отже, для розвитку агротуристичних послуг в Усатівській територіальній громаді необхідно забезпечити стале фінансування через бюджет розвитку та активне залучення зовнішніх інвестицій і грантових ресурсів. Це дозволить сформуванню конкурентоспроможний локальний турпродукт, впровадити заходи зі стимулювання малого бізнесу у сферах гостинності та агрогастрономії, а також створити позитивний імідж громади для її ефективного просування на ринку внутрішнього туризму.

Список використаних джерел

1. Оновлена державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Ключові аспекти. Інформаційна брошура. URL: <https://surl.li/jwmkdk>
2. Стратегія соціально-економічного розвитку Усатівської територіальної громади на 2025-2032 роки. URL: <https://usativska-rada.gov.ua/zernennaya-golovi/>
3. Туристично-креативний кластер «Чумацький шлях». URL: <https://www.chumakway.in.ua/>
4. Бюджет Усатівської сільської територіальної громади. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/1558600000/local-incomes>

Опалько В. В.,

к. е. н., доцент,

доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

Лановий В. М.,

здобувач вищої освіти

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,

м. Черкаси

МЕХАНІЗМИ ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ У КРАЇНАХ ЦСЄ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Сучасні процеси європейської інтеграції відіграють визначальну роль у трансформації економічних систем країн Центрально-Східної Європи (ЦСЄ), сприяючи структурній модернізації, підвищенню конкурентоспроможності та збалансованому розвитку територій. В умовах глобалізації інтеграційні процеси виступають важливим чинником оптимізації економічних процесів на регіональному рівні, що обумовлює необхідність дослідження механізмів їх впливу на територіальний розвиток.

Країни ЦСЄ, зокрема Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина та інші, пройшли складний шлях трансформації від планової до ринкової економіки та успішно інтегрувалися до європейського економічного простору. Участь у європейських інтеграційних процесах забезпечила їм доступ до фінансових ресурсів, сучасних технологій, нових ринків збуту та інституційної підтримки, що стало основою для оптимізації розвитку територій.

Одним із ключових механізмів оптимізації є використання інструментів регіональної політики Європейського Союзу, спрямованих на зменшення